**Valtakunnansyyttäjä** 18.5.2026 Dnro SY/1497/2026

Lakivaliokunta

**Lausunto, 18.5.2026, SY/1497/2026**

Lausuntopyyntö EU/445/2024, U 14/2024 vp.

Syyttäjälaitokselle keskeisimpiä kysymyksiä Euroopan parlamentin ja neuvoston lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumista koskevassa direktiiviehdotuksessa ovat rikosten määritelmät ja seuraamustasot, suostumuksen määritelmä ja soveltamisala, raskauttavat seikat, vanhentumisajat ja oikeushenkilön rangaistusvastuu.

Syyttäjälaitos pitää tärkeänä, että Valtioneuvosto suhtautuu edelleen kriittisesti sellaiseen suostumuksen määritelmään, joka ei ole minkään yksittäisen rikostunnusmerkistön osa, vaan koskee useita direktiivissä tarkoitettuja rikoksia, ja jossa on kyse ennemminkin rikosvastuun yleisistä edellytyksistä. On tärkeää, että Valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkoneuvotteluissa siihen, ettei EU:n perussopimusten sisältämän aineellisen rikoslainsäädännön lähentämistä koskevaa oikeusperustaa tulkita laajentavasti.

Uusi 5b artikla velvoittaisi kriminalisoimaan tekoja, jotka liittyvät lasta seksuaalisesti esittävän materiaalin tuottamiseen suunniteltuihin tai muunnettuihin tekoälyjärjestelmiin. Ehdotettu 6a artikla koskisi seksuaalista kiristystä. Uusi 8a artikla koskisi Euroopan parlamentin ehdottamassa muodossa matkustamista seksuaaliväkivallan tai seksuaalisen riiston toteuttamistarkoituksessa.

Nämä edellä mainitut mahdolliset uudet kriminalisoinnit aiheuttaisivat käsiteltäviksi tulevien rikosasioiden lisääntymisen myötä taloudellisia vaikutuksia Syyttäjälaitokselle. Vaikutusten arvioinnissa on huomattavaa se, että ehdotetuissa kriminalisoinneissa ei ole kyse yksinkertaisista tai tavanomaisista rikosasioista, vaan todennäköisesti vaativiksi luokiteltavista rikosasioista, jotka tulisi käsitellä joko

erikoissyyttäjän tai ainakin erikoistuneen aluesyyttäjän toimesta. Tämä näkyisi taloudellisina vaikutuksina asian käsittelyn aiheuttamissa HTV-kustannuksissa.

Taloudellisia vaikutuksia aiheutuisi myös syyttäjien koulutuksen järjestämisestä. Syyttäjät tulisi kouluttaa uudentyyppisten kriminalisointien sisällöstä ja niiden soveltamisesta. Ainakin 5b artiklassa ehdotetun kriminalisoinnin soveltaminen vaatinee vahvaa tietoteknistä osaamista ja aiheuttaa siten todennäköisesti tarpeen kehittää esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien tietoteknistä osaamista.

Ehdotuksen työmäärään liittyviä vaikutuksia arvioitaessa on jo tässä vaiheessa huomattava ainakin 5b artiklan ja 8a artiklan ehdotusten mukaisten kriminalisointien osalta se, että tahallisuuden osoittaminen on todennäköisesti näyttökysymyksenä vaativa. Syyttäjälaitos toivookin, että tähän seikkaan kiinnitetään huomiota jo neuvotteluvaiheessa.

Euroopan parlamentin ehdotuksen mukaan oikeushenkilölle tulisi määrätä joko liikevaihtoperusteinen tai euromääräinen seuraamus sen mukaan kumpi olisi tapauskohtaisesti korkeampi. Ehdotus on sääntelytekniikaltaan poikkeava ja aiheuttaa ylimääräistä työtä rikoksen selvitysvaiheessa. Vertaileva muotoilu säännöksessä voisi aiheuttaa myös sen, ettei sanktio ole sen kohteeksi joutuvan oikeushenkilön ennustettavissa. Siten puheenjohtajan viimeisin kompromissiehdotus, ettei vertailua edellytettäisi, on erittäin kannatettava.

Direktiiviehdotukseen sisältyy seikkoja, jotka voivat edellyttää huomattavaakin rikoslain uudistusta. Esimerkkinä se, että direktiiviehdotus tulee mahdollisesti edellyttämään joidenkin rikosten enimmäisrangaistusten korottamista. Tämä saattaa aiheuttaa rangaistusasteikkojen laajemmankin harmonisointitarpeen, johon olisi kansallisesti syytä varautua myös taloudellisten vaikutusten osalta.

Toinen rikoslain uudistusta mahdollisesti edellyttävä seikka liittyy vanhentumisaikoja koskevaan 16a artiklaan, jossa syyteoikeuden vanhentumisajat jatkuisivat rikoksen

vakavuuden perusteella porrastetusti jopa 30 vuotta sen jälkeen, kun asianomistaja on tullut täysi-ikäiseksi. Tämä mahdollistaisi sen, että tutkittavaksi ja syytettäväksi tulisi lisää rikosasioita, joiden syyteoikeus olisi aiemman sääntelyn perusteella vanhentunut. Syyteoikeuden pitkään vanhentumisaikaan liittyy luonnollisesti näytöllisiä haasteita rikosprosessissa. Lisäksi seuraamuksena asianosaisten kannalta voivat olla prosessien pitkäkestoisuus ja siitä heille aiheutuvat haitat.

Lisäksi kansallisen lainsäädännön uudistustarve voi liittyä myös 11 artiklan ankaroittamisperusteisiin, joiden kokonaisuudessaan velvoittava ja uusilla koventamisperusteilla täydennetty listaus poikkeaa yleisnäkemyksessä hyväksytysti muotoilusta. Ehdotus velvoittaisi sisällyttämään kansalliseen lainsäädäntöön yhden tai useita luetelluista koventamisperusteista. Ankaroittamisperusteiden tulisi edelleen säilyä siinä määrin yleisinä, että niitä olisi mahdollista soveltaa rikosnimikkeestä riippumatta. Niiden soveltaminen ei saisi johtaa ennustamattomaan tai epäyhtenäiseen rangaistuskäytäntöön. Tämä tulisi taata joko direktiivin muotoilulla tai kansallisella liikkumavaralla. Rikosoikeuden tulisi edelleen säilyä viimesijaisena keinona ultima ratio periaatteen mukaisesti.

Jukka Rappe

Apulaisvaltakunnansyyttäjä

Heidi Savurinne

Valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

**Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus**
Heidi Savurinne
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
heidi.savurinne@oikeus.fi

**Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus**
Jukka Rappe
Apulaisvaltakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
jukka.rappe@oikeus.fi